

FAKTA- ARK

PCB I BYGG

Fra 1950 til 1980 ble miljøgiften PCB brukt i en rekke bygningsmaterialer i Norge. Det er fremdeles PCB igjen i norske bygg, noe vi må være oppmerksomme på når vi river, bygger om eller rehabiliterer våre bygninger. Avfall som er PCB-holdig regnes som farlig avfall.

Før riving og rehabilitering er det viktig at det kartlegges hvor i bygget man kan finne materialer som inneholder PCB. I tabellen under finner du noen av de viktigste bygningsmaterialene og tekniske installasjoner som kan inneholde PCB og aktuelt tidsrom.

Bygningsdel	Anvendelsesperiode for bruk av PCB
Isolerglassvinduer	1965-1975 (Norske) 1965-1980 (Importerte)
Fugemasser	1960-1978
Mørteltilsetning	1960-1972
Maling	1952-1975
Kondensatorer i lysarmatur	1950-1980

ISOLERGLASSVINDUER

I isolerglassvinduer kan man finne PCB i limet som forsegler glassvinduene. Produksjonsdato leses av avstandsskinnen. Hvis det ikke er oppgitt en produksjonsdato, må man anta at vinduet er PCB-holdig. Vinduer som inneholder PCB skal merkes med et eget PCB-oblat (se tekstboks om Ruteretur), selv om man ikke har planer om å bytte ut vinduet. Ved utskiftning av vinduer med PCB trenger man ikke verneutstyr så lenge vinduets kantområde er beskyttet av rammen. Det er viktig at vinduet ikke knuses. Ved lagring og transport bør vinduene stå oppreist. Vinduene leveres til kommunale eller private avfallsaktører som kan ta imot farlig avfall.

HVA ER PCB?

PCB - polyklorerte bifenyl - er en gruppe klororganiske forbindelser som er framstilt syntetisk, det vil si at de ikke finnes naturlig i miljøet.

PCB-forbindelsene er kjemisk sett meget stabile. De leder ikke strøm, er lite flyktige, avstøter vann og lite brennbare. Derfor ble PCB mye brukt, blant annet i bygningsmaterialer.

Midt på 1960-tallet oppdaget man at PCB var spredt til naturen. Ettersom PCB bruker lang tid på å brytes ned og har høy fettløselighet, vil PCB lagres i fettrike deler i organismer og oppkonsentreres i næringskjeden. Mennesker, fet fisk og rovdyr (som isbjørn) kan dermed får så høye konsentrasjoner i kroppen at de kan bli PCB-forgiftet.

Isbjørner er utsatt for PCB-forgiftning

PCB-forgiftning kan føre til svekket immunforsvar, noe som øker risikoen for infeksjoner og sykdommer. Noen PCB-forbindelser kan skade nervesystemet, gi leverkreft, skade forplantningsevnen og fosteret. PCB er også vist å ha negativ innvirkning på menneskets læringsevne og utvikling.

I Norge har ny bruk av PCB vært forbudt siden 1980. Det er anslått at det fremdeles er 155 tonn PCB igjen i produkter og bygninger som er i bruk i Norge (2005).

◀ Fjerning av PCB-holdig fugemasse i gulv
(Foto: Arne Hugo Elde, Rivningsspesialisten AS)

FUGEMASSER

Fugemasser som er PCB-holdige finner man spesielt mellom prefabrikerte betongelementer i fasader, men også i stein-konstruksjoner, bevegelsesfuger, våtrom, svømmehaller, svømmebasseng og i tilslutningsfuger ved vinduer og dører. Slike fugemasser ble ofte brukt i store mengder i bygningsdeler med samme type fuging, for eksempel på en hel fasade. Et mulig kjennetegn på PCB-innhold er at fugemassen fremdeles er elastisk, selv etter mange år. For være sikker på om fugemassene i bygget inneholder PCB må man ta materialprøver. Fjerning av PCB-holdige fugemasser må utføres av spesialfirmaer.

MØRTELILSETNING

PCB ble i perioden 1960-1972 brukt i mørteltilsetning. PCB kan man finne i avrettinger på betong- og tre-gulv. I tillegg kan man finne PCB i puss på fasaden til plasstøpte betongbygg, i sårutbedring og reparasjoner til murpuss og betong, flislagte rom, pussede betongtrapper og i bassenger og fontener. Fjerning av PCB-holdig puss, avretting eller annet er en omfattende oppgave, så jobben utføres vanligvis av et spesialfirma.

LYSARMATURER

I lysarmaturer kan man finne PCB i kondensatoren. Hvis kondensatoren har produksjonsåret oppgitt, kan man finne ut om den inneholder PCB eller ikke. Ved fjerning av lysarmaturer tar man først ut lysrørene, for så å skru ned armaturet (med kondensatoren i). Dette leveres som EE-avfall.

◀ PCB-holdige kondensatorer
(Foto: Renas)

MALING

Maling som inneholder PCB kan man finne bl.a. i rom med svømmebasseng, på toaletter på skoler, landbruksbygninger og i produksjonsrom samt på trafokiosker, forsvarsbygg og fasader i værharde strøk. For å finne ut om dette er tilfelle må man ta en materialprøve. Fjerning av PCB-holdig maling skal utføres av et spesialfirma.

RUTERETUR AS

Ruteretur AS er returselskapet som har ansvaret for å drive returordningen for PCB-holdige isolerglassvinduer.

Ordningen sikrer at det ikke koster noe mer å levere PCB-holdige vinduer enn ordinære vinduer. For at dette skal være økonomisk mulig, er det lovpålagt at produsenter og importører av isolerglass-vinduer er deltakere i ordningen, der de betaler et vederlag for hver solgte vindusenhet.

Oblat for PCB-holdige vinduer

MER INFORMASJON:

Byggenæringens PCB-veileder
www.bnl.no/article882.html

Kondensator.no
www.kondensator.no

PCB.NO www.pcb.no

Ruteretur AS www.ruteretur.no

For spørsmål om Statsbyggs håndtering av PCB i bygg, ta kontakt med miljøkoordinator Viel Sørensen på tlf 815 55 045 eller e-post viso@statsbygg.no